

نگاهی به چند موقوفه در استان کرمان

قسمت اول: موقوفه مرحوم کرمانیان

اعمال و عقودی شبیه به «وقف» در تمام جوامع بشری و در دوران‌های مختلف تاریخ وجود داشته است و در طول تاریخ کم نبوده‌اند مردم خیراندیشی که بخشی از اموال یا درآمد حاصل از آن را به امور خیریه اختصاص داده‌اند. اما با توجه به ویژگی‌هایی که «وقف» در فقه اسلامی دارد باید گفت وقف از مختصات نظام حقوقی و اقتصادی اسلام است در روایات پیرامون انجام این عمل خیر موارد زیادی نقل شده است. از جمله جابر بن عبدالله انصاری در کتاب «وسایل الشیعه» آورده است: «از اصحاب پیامبر (ص) کسی نبود که توانایی مالی داشته باشد و چیزی را وقف نکند» همچنین از حضرت رسول اکرم (ص) موقوفاتی روایت می‌کنند که حضرت رسول اکرم (ص) نیز از داشت و از عواید آن به میهمانان خود اتفاق می‌فرموده و نیز از رسول اکرم (ص) نقل شده است که: «بهترین میراث و یادگاری که انسان از خود به جای می‌گذارد سه چیز است: فرزند شایسته که داعی خیر بر وی باشد، صدقه جاریه که اجرش به او می‌رسد، و دانشی که بعد از او مورد عمل واقع شود.»

□□□

«مرحوم محمدحسین کرمانیان» برای اکثر کرمانیها نامی آشناست. وی در زمان حیات خود چون فرزندی نداشت تصمیم گرفت مؤسسه‌ای عام‌المنفعه برای رفاه و آسایش قشر محروم و بی بضاعت این سامان تأسیس کند تا از این طریق بتواند کار خیری انجام داده باشد و نام نیکی نیز از خود باقی بگذارد، اما متأسفانه قبل از انجام کامل این مهم روز دوم اردیبهشت ماه سال ۱۳۲۰ خورشیدی بر اثر سکت قلبی دارفانی را وداع گفت، اما وارثین وی با توجه به نیت خیر آن مرحوم به خواسته او احترام گذاشتند و اقدام به تأسیس مرکزی کردند که سالیان سال است به مرکزی برای پرورش کودکان بی سرپرست درآمده و هم‌اکنون منشأ خدمات بسیاری در جامعه اسلامی است.

اگر از خنبان وحشی بافقی در کرمان رد شوید، در گوشه‌ای از خنبان تابلویی نوجنتان را جلب می‌کند که روی آن نوشته شده: «مجتمع خدمات حمایتی کرمانیان». این تابلو بر سردر ساختمان کوچکی نصب شده است. از ظاهر ساختمان معلوم است که سالها از عمر آن می‌گذرد و همینطور هم هست. سالهاست که این ساختمان پناهگاه و مأمن کودکانی است که دست تقدیر آنها را از آغوش پرمهر مادر و دستهای نوازشگر پدر جدا کرده است. کودکانی که شاید هرگز نگاهی مهربان چهره معصوم آنها را نوازش نداده است اما سرانجام، قلبی مهربان و دستی توانمند و خیر آنها را در این خانه گردهم آورده و خانواده‌ای همدل تشکیل داده است.

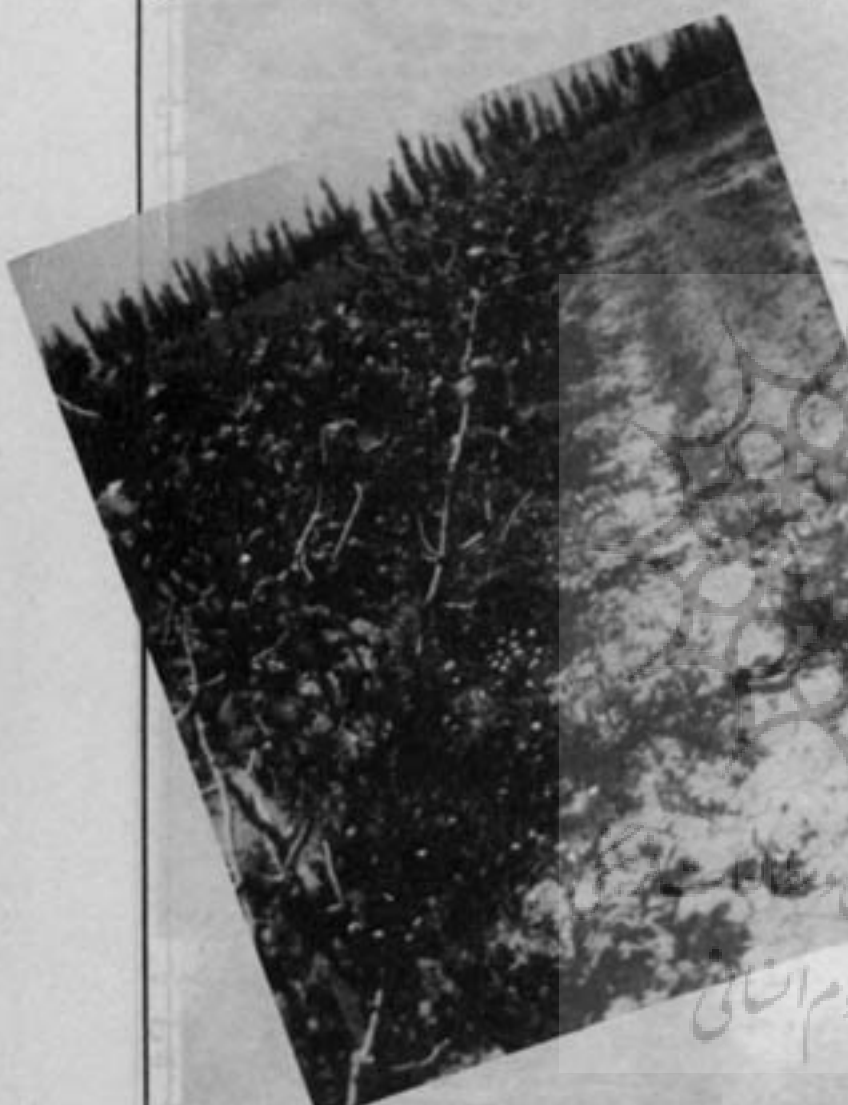
کرمان

آنها و حفظ و حراست باغات و اشجار و بنای موقوفه و کودکستان و فراهم نمودن موجبات پیشرفت آنها به هر طریق که به صرفه و صلاح باشد و استفاده منافع از اعیان موقوفه به منظور تامین مخارج فوق الذکر و تامین مخارج کودکستان کرمانیان.

- ۲- پذیرفتن اطفال یتیم و بی سرپرست و فقیر استان در کودکستان مزبور با توجه به شرایط و ضوابط موجود.
- ۳- انتخاب مدیر و استخدام معلم برای کودکستان.
- ۴- تنظیم صورتحساب جهت مشخص نمودن درآمد و هزینه موقوفه از هر جهت و تسلیم بیلان عملیات یک ساله در هر سال به واقفین (تا زمانی که در حیات هستند، و بعد از آنها به نظار منصوبه از طرف آنها). درآمد این موقوفه بعد از وضع مخارج عمرانی ذکر شده و هم چنین بعد از وضع حق التولیه و حق النظاره مشخص شده اختصاص به تامین مخارج

به منظور حمایت مالی این مجتمع، املاک و اراضی متعلق به مرحوم کرمانیان در «کفریز سیرجان» براساس وقف نامه ای به شرح ذیل وقف گردیده است:
موضوع وقف:

- ۱- بیست و هفت سهم و نه چهارم سهم مشاع از نود و شش سهم شش دانگ قنات «کفریز» پلاک شماره ۳۰۶۴
 - ۲- بیست و سه سهم و نیم از نود و شش سهم شش دانگ دو قطعه زمین مشاعی مشتمل بر دو قلعه کهنه شماره های ۳۰۸۲ و ۳۰۸۳
 - ۳- سه سهم و نیم از نود و شش سهم شش دانگ آسیاب بایر کفریز شماره ۳۰۶۵
 - ۴- سه سهم و نیم از نود و شش سهم زمین مشاعی شماره ۳۰۸۸ مشتمل بر دو قلعه.
 - ۵- سه سهم و نیم از نود و شش سهم شش دانگ زمین مشاعی کفریز شماره ۳۰۸۲ (استاد مالکیت سه سهم و نیم از رقبات فوق در صفحات ۲۲۸، ۲۹۰ و ۲۹۱ به شماره های ۳۳۷۴، ۳۳۷۵، ۳۳۷۶ و ۴۹ دفاتر پنجم و هفدهم اداره ثبت سیرجان صادر گردیده است.)
 - ۶- سه دانگ از شش دانگ زمین ۳۰۷۶
 - ۷- شش دانگ سه قطعه زمین شماره های ۳۰۶۸ و ۳۰۶۸ اصلی دو فرعی و ۳۰۷۴
 - ۸- بیست و سه سهم و بیست و نه چهارم سهم از بیست و چهار سهم دو قطعه زمین شماره های ۳۰۷۳ و ۳۰۸۳ تماماً واقع در کفریز سیرجان بخش ۳۶ کرمان.
- تولیت این موقوفه بر عهده استاندار وقت استان کرمان است.
وظایف تولیت براساس وقف نامه عبارتند از:
۱- حفظ بقاء موقوفه و انجام اقدامات لازم در جهت عمران و آبادی

شوشگاه علوم انسانی و معارف اسلامی
مجله جامع علوم انسانی

کودکستان اینام کرمانیان خواهد داشت.
در ماده ۶ وقف نامه تعمیرات و نگهداری اعیان و ابنیه موقوفه و همچنین ابنیه کودکستان که مستلزم بقای آن است مقدم بر مصارف دیگر قید شده است.
به منظور استفاده بهتر از املاک و اراضی که برای منظور فوق وقف شده است با همت و ابتکار متولی موقوفه شرکته تحت عنوان «مجتمع زراعی کفریز» تأسیس و ثبت شده است که وظیفه آن استفاده صحیح و مناسب از امکانات موجود در استان برای اداره و نگهداری اموال موقوفه می باشد.

□□□

در ادامه این گزارش، پای صحبت آقای «مهندس خیرالله بیگری» مدیرعامل مجتمع زراعی کفریز وابسته به موقوفه مرحوم کرمانیان می نشینیم. ایشان در مورد چگونگی تشکیل مجتمع و ترکیب سهامداران می گویند: «همان طور که می دانید متولی موقوفه کرمانیان، استاندار وقت

کرام

محترم و فعال کرمان این مهم به انجام رسید. همچنین به ابتکار ایشان و به منظور استفاده از اعتبارات بانک‌ها، «مجتمع زراعی کفریز» بر روی مزارع و اراضی موقوفه تشکیل گردید. لازم به توضیح است که کلیه سهام این مجتمع متعلق به موقوفه بوده و هیچکس دارای سهم خصوصی نیست اما بر اساس قانون تجارت هر شرکت باید حداقل دارای سه نفر سهامدار باشد که به همین منظور ۹۷ درصد سهام به نام موقوفه و ۳ درصد

کرمان می باشد و متأسفانه باید بگویم که قبل از انقلاب اسلامی متولیان از امکانات خود در جهت احیاء و بازسازی این موقوفه به صورت جدی استفاده نمی کردند و فقط به اجاره دادن آنچه که موجود بوده، اکتفا کرده اند. اما پس از پیروزی انقلاب اسلامی مقدمات خلع بد از مستأجرین (که متأسفانه در حفظ و نگهداری باغات موقوفه نیز جدی نبوده بودند) فراهم آمد و با همت و تلاش بی گیر آقای مرعشی استاندار

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

کتابخانه دیجیتال

آن به نام اعضای هیأت مدیره بوده که این صرفاً جنبه صوری داشته و سهامداران در پشت برگه سهام قید می کنند که هیچ حقی از درآمد موقوفه ندارند و این برگه ها در صندوق امانت نگهداری می شود. بنابراین کلیه سهام مجتمع متعلق به موقوفه است و توضیحا عرض کنم که به پیشنهاد متولی محترم موقوفه، این مزرعه به نام «شهید اسماعیل خاکسار» نامگذاری شده است که این شهید بزرگوار نیز از دست پروردگان «مجتمع خدمات حمایتی کرمانیان» بوده است.

آقای بیگلری ادامه فعالیت های مجتمع را مرهون حمایتها و تلاش استاندار کرمان می داند و می گوید: «حمایت های ایشان همیشه مشوق ما برای انجام امور بوده است». پیرامون فعالیت های این مجتمع، آقای بیگلری چنین ادامه می دهد:

«مجتمع زراعی کویر فعالیت خود را از آبان ماه سال ۶۷ شروع کرد. مجتمع با حفر دو حلقه چاه جدید و تجهیز و بهره برداری مجموعاً چهار حلقه چاه با قدرت آبدهی ۱۵۰ لیتر در ثانیه و تسطیح بیش از ۲۰۰ هکتار از اراضی نسبت به احداث مزرعه «شهید اسماعیل خاکسار» و کاشت ۲۱۵ هکتار پسته تا فروردین ۶۸ اقدام نموده و همچنین با احیاء و بازسازی باغ های قدیمی از طریق مبارزه جدی با سوسک سرشاخه خوار

نهال پسته ۴ ساله است که با به اصطلاح «تک» کردن تعدادی از آنها پیش بینی می شود که حداکثر در سال ۷۶ حداقل تولیدی معادل ۳۰۰/۰۰۰ کیلو پسته خشک به ارزش سال ۷۱ معادل (۱/۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال) خواهیم داشت. در کنار این فعالیتها مزرعه «شهید اسماعیل خاکسار» توانسته است از سال ۶۷ تاکنون تعداد ۶۰۰ تن گندم، ۵۰ تن آفتابگردان، ۲۵ تن کنجد و بیش از دو هزار تن ذرت علوفه ای تولید کند. من در این جا وظیفه خود می دانم از اعضای محترم کمیته برنامه ریزی، بانک صادرات استان کرمان و خصوصاً مسئولین و کارشناسان اداره طرح و بررسی های این بانک که نهایت مساعدت و همکاری را در جهت اعطای اعتبار به مجتمع مبذول داشته اند، صمیمانه تشکر و سپاسگزاری کنم. همچنین از کلیه ادارات و نهادهایی که ما را در این امر خیر یاری کرده اند، از جمله شرکت سهامی برق منطقه ای کرمان، منابع طبیعی، کشاورزی بنگاه توسعه ماشین های کشاورزی و سازمان تعاون روستایی قدردانی و تشکر می کنم.»

آقای مهندس بیگلری در پایان پیرامون برنامه های آتی مجتمع زراعی کفریز می گوید: «احداث بقیه کانال های سیمانی به طول ۱۸۰۰ متر، احداث دو دستگاه استخر ذخیره به گنجایش مجموعاً

۲۰۰ متر مکعب، خرید و نصب ترمینال کامل ضبط پسته، احداث جاده اصلی و چهار جاده فرعی در داخل مزرعه از اهم فعالیت های آتی مجتمع می باشد که امیدواریم با ادامه همکاری کمیته برنامه ریزی استان و بانک صادرات در جهت تصویب وام، این برنامه ها با موفقیت به انجام برسد.

لازم به توضیح است که تاکنون جمعاً مبلغ بیش از ۵۳۰/۰۰۰/۰۰۰ ریال وام از محل تبصره ۳ قانون بودجه به مجتمع اختصاص یافته است. هم چنین مجتمع به منظور حفظ پشتوانه مالی خود برای نگهداری باغات، در برخی طرح های استان (از جمله صنایع خودروسازی سیرجان، شرکت تامین و بخش میلاد و نیز مهندسی مشاور مشتاق) به صورت سهامدار شرکت نموده است. لازم به یادآوری است که اعضای محترم هیأت مدیره مجتمع زراعی کفریز (آقایان مهندس ونوقی کارشناس بانک کشاورزی سیرجان و سیاوشی رئیس دفتر استاندار) همواره در تمامی زمینه ها راهنما و حامی برنامه های مجتمع بوده اند.

و کرم ریشه و کوموزو و هم چنین هرس و نگهداری و مراقبتهای زراعی، تولید این باغات از مجموع ۵۰۰ کیلو در سال ۶۷-۶۶ به ۱۳۰۰/۰۰۰ کیلو در سال ۷۱ رسید و با برنامه ریزی هایی که برای نگهداری از باغات در نظر گرفته شده است، پیش بینی می شود تولید مجموعه باغات قدیمی به حداقل ۶۰/۰۰۰ کیلو پسته خشک در سال ۷۴ برسد. احداث ۱۴۵۰ مترمربع ساختمان، ۴۰۰۰ مترمربع کارگاه و میدان «ضبط پسته»، ۲۲۰۰ متر حصارکشی با دیوار آجری، ۴۵۰۰ متر کانال سیمانی، ۱۵۰۰ متر کانال آبرسانی به صورت لوله، و ساختن یک دستگاه استخر ذخیره به گنجایش ۱۱۰۰ مترمکعب، از دیگر فعالیت های مجتمع بوده است. کلیه عملیات آبیاری، دفع علف های هرز، کوددهی و نگهداری و مراقبتهای زراعی را ۳۸ نفر از کارگران و کارکنان مجتمع با استفاده از ادوات مورد نیاز موجود در محل مزرعه انجام می دهند.

در سال زراعی ۷۰-۷۱ مجموعاً ۱/۳ باغات جدیداً احداث پسته پیوند زده شده و انشالله در سال ۷۱-۷۲ بقیه باغات جدید نیز به مرحله پیوندزنی خواهند رسید.

در حال حاضر مزرعه «شهید اسماعیل خاکسار» دارای ۴۰۰/۰۰۰